

Objektivace a subjekt (příslušný)

Velmi dobrým příkladem nesprávné objektivace je vztažení „přitažlivosti“ k hmotnému tělesu, jako by se třeba dvě hmotná tělesa navzájem nějak přitahovala, tj. jako by reagovala přímo na sebe a na své hmotnosti (říkalo se tomu „actio in distans“). Tato starší chyba byla potom (jakoby) „napravena“ tak, že hmotné těleso nevykonává žádný přímý vliv („přitažlivost“) na jiná tělesa, tj. fakticky je nepřitahuje, ale ve skutečnosti zakřivuje prostor kolem sebe. To ovšem znamená, že tento prostor musí být nějak „objektivován“: má-li být „působením“ hmotného tělesa nějaký „prostor“ zakřivován, znamená to, že tento dosud takto ještě nezakřivený prostor musí být pojat jako „objekt“, který je co do některých svých vlastností oním tělesem ovlivňován, tedy měněn. Tradiční (původně řecké, zejména aristotelské) chápání změny předpokládá, že taková změna může probíhat jen na povrchu něčeho, co zůstává nezměněno. Tak se ovšem zřetelně ukazuje, že ona „objektivace“ je vždy nerozlučně spojena s předpokladem něčeho trvalého, co je samo o sobě neměnné. To platí ovšem i pro samo hmotné těleso (jeden „objekt“), které vykonává určitý vliv či působení na prostor (druhý „objekt“). Proto se nutně dostáváme před problém, zda onen vliv na prostor vykonává pouze ona neměnná složka tělesa, nebo zda jej vykonává složka proměnná; v prvním případě je nejasné, jak něco, co se nemění, může způsobovat jakoukoli změnu, byť na něčem jiném, v druhém případě zase, jak může něco, co se mění na něčem jiném, může vyvolávat nějakou změnu na něčem ještě jiném, co se samo sice nemění, ale na čem se přece jenom něco může měnit. Jak je vidět, vede to vždy k nějakým potížím a rozpornostem.

(Písek, 110505-1a.)